

LBRIS

We know
books

Isabela Elena Spirea

**Sub semnul crucii:
Redescoperirea unui simbol etern**

Editura Agaton
Făgăraș, 2025

Cuvânt înainte - Pr. lect. univ. dr. Nicolae PREDA / 5

Cuvânt înainte - Preot militar Laurențiu Niculescu / 9

Introducere / 11

Partea Întâi

**Rădăcini și Ramuri: de la Lemnul Crud la Simbolul
Divin / 14**

Partea a Doua

Șoaptele Crucii: Legende și Narațiuni Sacre / 132

Concluzie / 195

Bibliografie / 198

**1. RĂDĂCINI ȘI RAMURI:
DE LA LEMNUL CRUD LA SIMBOLUL DIVIN**

Scrisoare către tine, *cititorule*,
oriunde ai fi...

Poate ne cunoaștem, sau poate nu!... Poate gândurile mele se întâlnesc și se împletesc cu ale tale pe aleile trecutului, prezentului și viitorului...

Cineva e alături de noi, însoțindu-ne, călăuzindu-ne!... Și Tu simți, și Eu simt...

Amândoi ne bucurăm să fim împreună, într-o învăluire de lumină a credinței creștine care ne saltă din păcatul strămoșesc, ridicându-ne spre o lume adevărată, ideală, o lume a iubirii eterne căci, așa cum spunea odinioară Părintele Dumitru Stăniloae: „Pentru iubire, valoarea persoanelor e atât de mare, că ele nu pot să nu trăiască în veci, nu pot fi despărțite definitiv” (Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1992).

Mă gândesc acum să-ți scriu spre a-ți face cunoscute, și ție, cele câteva scriituri ce m-au impresionat prin conținutul lor referitor la Lemnul Crucii.

S-ar putea să nu te intereseze sau, s-ar putea, la rândul tău, să cercetezi mai mult pentru a-ți înmuia penița cunoașterii în inepuizabila cerneală a credinței și, poate, să așterni și tu, pe hârtie, pentru mine, idei și sentimente descoperite și redescoperite într-o inimă tainică, năvalnică...

Totul a pornit într-o dimineață de primăvară, când am citit un fragment din Pastorală patriarhală la sărbătoarea Învierii Domnului, fragment publicat în ajunul Paștelui, în ziarul „România Liberă”. Era vorba despre felul în care acest eveniment religios este interiorizat de fiecare dintre noi, el reprezentând un moment de înălțare spirituală prin adevărul răstignirii pe Sfânta

Cruce. Redau și eu aici, în scrisoarea adresată ție, cititorule, acest fragment mai sus menționat:

„De această cale de mântuire pururi ne vom minuna și, în fața ei, totdeauna vor amuți și cele cerești și cele pământești, căci ea a fost calea împăcării, milostivirii și iertării dumnezeiești, împărtășite omului prin Crucea răstignirii Fiului lui Dumnezeu. Iar slava acestei Sfintei Cruci s-a arătat în bucuria adusă lumii de Învierea Domnului cu trupul și dobândirea răscumpărării noastre prin dumnezeiasca Sa Jertfă de pe Golgota, prin care am fost aduși la frumusețea cea dintâi... În Creație, ca și în viața noastră, nicio întâmplare nu poate avea loc fără știrea lui Dumnezeu, iar când se petrec dezordini și alcătuirile lumii văzute devin nestatornice, se cuvine să mărturisim aceste adevăruri și să ne îndreptăm nădejdea spre Dumnezeu, că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel unul născut, L-a dat, pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viața veșnică.”²

Citind articolul, am aflat că sute de credincioși au participat la Drumul Crucii, rememorând patimile Mântuitorului înainte de răstignire. M-am gândit atunci că, pentru poporul nostru, credința este ca o perpetuă sămânță ce așteaptă un semn pentru a se dezvolta într-o lume în care suferința stârpește, chinuie și mutilează tot ceea ce ar trebui să fie frumos și etern în sufletul său.

„10 kilometri cu crucea pe umeri” – e mult? E puțin? Cine știe... Am continuat să citesc acel articol și am aflat că „Procesiunea religioasă a fost inițiată în anul 2000 de un întreprinzător local, Emil Părău, după ridicarea Schitului Straja, care povestește că totul a fost parcă prevestit.

Se spune că, în urmă cu câțiva ani, Părău se afla la cabana sa din Straja, când s-au stins toate becurile și înăuntru s-a format o

---

² Pastorală patriarhală la sărbătoarea Învierii Domnului, publicat, în ajunul Paștelui în ziarul „România Liberă”

cruce. Legendă sau adevăr? Minune a unui prezent ce a devenit deja trecut?

Cert este că procesiunile din Vinerea Mare au devenit tradiție.

Tot din articolul mai sus menționat, am aflat că, „Pe un drum sinuos lung de 10 kilometri, între Biserica «Sfântul Nicolae» din Lupeni și schitul din Masivul Straja, situat la 1440 metri altitudine, credincioșii poartă pe umeri o cruce de dimensiuni considerabile care cântărește peste 100 de kilograme și măsoară 4,40 metri lungime și 2,20 metri lățime, pe care sunt sculptate scene din drumul lui Iisus spre Golgota.”³

Se spune că, „Înainte de plecarea în procesiune, credincioșii se închină în fața Crucii care are pe fiecare scena sculptată, încrustate moaște de sfinți aduse de la mănăstirile din țară, dar și o părticică din Crucea originală. (...) După ce se oficiază slujba, crucea este ridicată de un sobor de preoți iar, mai apoi, de la al doilea popas, este preluată de credincioși și purtată, cu rândul, pe umeri.”

14 opriri pe calea patimilor lui Iisus... De ce 14? De ce vorbim de un drum al Crucii? De ce personificăm azi acest obiect ce a devenit simbol?

Aș putea spune aici că iubirea a dat sens Crucii... acea iubire pe care cele două laturi ale lui Iisus, Omul și Dumnezeu, ni le-au dăruit într-o împletire perfectă pe drumul creației, un drum pe care umanitatea să-l poată urma spre a-i ieși din mâini, din idei și din gânduri acea armonie a existenței și a împlinirii, acea credință că învățătura despre Treime: Tată, Fiu și Duhul Sfânt nu poate rămâne doar între filele cărților, ci trebuie preluată, simțită și trăită în inima fiecăruia dintre noi.

E nevoie ca fiecare învățătură să fie transformată în hrană duhovnicească, în pâine și apă pentru suflet, pe linia sintagmei conform căreia trebuie să dai fiecărei părți din tine ceea ce i se

---

³ Ibidem.

cuvine: o bucată de iubire, o bucată de adevăr, de speranță, de înțelepciune, de trăire intensă. E o hrană duhovnicească pe care o găsim pe calea Crucii, cale cu 14 opriri pline de rugăciuni, gânduri, învățăminte.

Protosinghelul Nicodim Măndiță, în cartea cu titlul „Drumul Crucii” aduce în atenția noastră informații referitoare la cele paisprezece popasuri ale acestui simbol sfânt al creștinătății. Autorul menționat mai sus spune că „De la «Pretoriu»⁴ locul unde Domnul Iisus a fost judecat și osândit la moarte, până la mormântul din grădina Ghetsimani, în care Prea Sfântul Său Trup a fost înmormântat, sunt 14 locuri.”⁵

Fiecare dintre aceste popasuri are o semnificație și o puternică încărcătură spirituală.

Primul popas din Drumul Crucii lui Iisus este în locul numit „Pretoriu”, acolo unde Mântuitorul a fost judecat și condamnat la moarte prin răstignire. Nicodim Măndiță citează vorbele lui Pilat din Pont⁶, dar și cele șase momente „adânc grăitoare lumii”⁷.

1) Tu ești împăratul iudeilor?

2) Ce este adevărul?

3) Slobozește-ne pe Varava; iar pe Iisus: Ia-L, ia-L răstignește-L pe El!

4) Iată omul!

5) Să se răstignească! Să se răstignească!

---

⁴ Ibidem.

⁵ Protos. Nicodim Măndiță, *Drumul Crucii*, tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Justinian al Maramureșului, Ed. Bunavestire, Bacău, pag. 32.

⁶ **Pilat din Pont** (26-36 d.Hr.) a fost guvernator roman al Iudeii, cunoscut pentru implicarea sa în condamnarea lui Iisus Hristos. Evangheliile îl descriu ca ezitant în decizia sa, spălându-și mâinile pentru a evita responsabilitatea. Iosif Flavius și Tacitus confirmă existența sa istorică, menționând conflictele cu populația evreiască și abuzurile care au dus la destituirea sa. Gestul de a „spăla mâinile” rămâne un simbol al eschivării responsabilității morale. (Iosif Flavius, *Antichități iudaice*; Tacitus, *Anale*; Evangheliile Noului Testament.)

⁷ Protos. Nicodim Măndiță, *Drumul Crucii*, pag 37.

6) Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri.

Domnia sa aduce aceste momente într-un prezent dureros și plin de semnificații. Alegem viața agitată, alegem deșertăciunea, îndepărtându-ne de ceea ce Biserica numește Împărăția lui Dumnezeu. Unii semeni nu mai recunosc adevărul și se întrebă unde este. Cei care iubesc și clădesc adevărul sunt judecați după coordonatele minciunii, ale prostiei, ale nonvalorii.

Omul cu adevărat *om* este, de multe ori, „răstignit” pentru coloana lui vertebrală ce se numește „cînst” de-a lungul existenței sale. Lumea prezentului este rătăcită într-un labirint în care sentimentele de eliberare și de recompensă se trezesc haotic, deja agitate de dorința de evadare cu orice preț.

Fiecare judecă azi pe fiecare, perpetuând astfel păcatul, din generație în generație.

Al doilea popas primește ca titlu „Mântuitorul își ridică pe umeri Crucea Sa”. Așa cum s-a ordonat, Iisus a fost împins, îmbrâncit și dus să-și cunoască Crucea. Este istovit, nedreptățit, umilit, dar acceptă cu răbdare destinul Său.

Nicodim Măndiță face o precizare de suflet, cititorule, și anume aceea că, pe umerii Mântuitorului, nu se lasă greu Lemnul Crucii! Mai grele deveneau păcatele oamenilor, „păcatele lumii cu toate pedepsele lor”⁸.

Al treilea popas este cel în care Iisus cade sub povara Crucii. Față de această a treia oprire, Nicodim Măndiță mărturisește că „jertfa aceasta a lui Iisus era icoana a milioane de creștini, care aveau să se jertfească pentru dragostea de Dumnezeu și luminarea și fericirea vremelnică și veșnică a aproapelui”⁹.

Mai adaugă faptul că, din momentul în care pe Crucea Mântuitorului a curs sângele Sfânt, aceasta, din obiect al pedepsei, al osândirii și al morții, devine eternul, minunatul și de viață făcătorul simbol.

---

⁸ Ibidem, pag 40.

⁹ Ibidem, pag 44.

Îi regăsim menționați în cartea dedicată „Drumului Crucii” pe Sfinții Apostoli, pe Ignatie Teoforul, ucenicul Sfântului Ioan Evanghelistul și pe Irineu, pe Tertulian, pe Sfântul Ioan Gură de Aur și pe Ierarhul Augustin care, prin scrierile lor, au adus în atenția noastră importanța semnului Sfintei Cruci în viața creștinilor. Într-un mod sensibil, dar adevărat, se adaugă faptul că: „sub brațele Sfintei Cruci alergăm totdeauna pentru a scăpa, sub adăpostul ei, de toate relele și primejdiile”¹⁰ căci acest „semn sfânt este semnul milei și al minunatului Ajutor Dumnezeiesc, cheazășia mântuirii și sigiliul mântuirii noastre”¹¹. Aș putea sublinia aici cele trei sinonime-simbol adăugate Crucii: ajutor, dovadă și sigiliu ale mântuirii umanității.

Al patrulea popas este cel în care Iisus Hristos, în drumul său spre Golgota, se întâlnește cu mama Sa, Maria. În text se face precizarea că lemnul Crucii era lung de cinci metri, iar brațele sale aveau trei metri și, cu toate acestea soldații l-au silit pe Iisus să-și poarte Crucea mai departe, până la locul răstignirii, îndepărtând-o pe maica Sa. O remarcă sensibilă este adăugată în text. Se vorbește despre dragostea pe care Fecioara Maria i-o poartă Fiului său și că „dragostea aceasta o împingea să facă o jertfă pentru salvarea Fiului! Dar cunoscând scopul înalt, supraomenesc al suferinței, și-a jertfit dragostea sa de mamă, dorinței și lucrării mântuirii noastre”¹².

Al cincilea popas este cel în care soldații romani îl obligă pe Simon să-l ajute pe Iisus să-și poarte Crucea până la locul răstignirii.

Sunt remarcabile cuvintele lui Nicodim Mândiță adresate celui ce-i acordă ajutor Mântuitorului. Acesta îi spune, prin timp: „Om simplu, trecător indiferent, poate necunoscător al frământărilor Ierusalimului din acel timp, (...) nici nu gândeai că ai să ajungi a luat parte, silit, la cel mai mare act din istoria lumii.

---

¹⁰ Ibidem, pag 45

¹¹ Ibidem

¹² Ibidem, pag.48

Corpul tău sănătos, umeri tari, însă sufletul tău nici nu bănuia puterea, lucrarea minunată și supranaturală a Crucii ce o duceai în spate”¹³.

Ni se dezvăluie înțelesul adânc pe care îl primește ajutorul dat de Simon Chirineanul / cirineul, Fiului lui Dumnezeu. Acest păgân, primind Crucea Domnului spre purtare și asumându-și acest rol, demonstrează că porțile creștinismului sunt deschise tuturor. Simon devine astfel simbolul acceptării, prin lepădarea de sine, pentru a urma calea mântuirii și a lepădării de păcate.

Al șaselea popas menționat este cel în care Mântuitorul își șterge și-Și întipărește Fața Sa pe marama dată de Veronica¹⁴.

Legende spun că Iisus, văzând bunătatea femeii o răsplătește prin întipărirea chipului său pe ștergarul cu care aceasta L-a șters. Însă tatăl Veronicăi, un evreu cu ură față de Iisus aruncă ștergarul în foc, iar acesta nu arde.

Al șaptelea popas este făcut de Mântuitor când cade a doua oară sub povara Crucii, în drumul său spre Golgota răstignirii. Nicodim Mândiță adaugă niște cuvinte pe care, și azi, le regăsim în predicile preoților din bisericile noastre: „oricât de adâncă ar fi prăpastia în care vom fi căzut, noi ne putem ridica cu Darul lui

---

¹³ Ibidem pag 50.

¹⁴ Sfânta Veronica este cunoscută în tradiția creștină pentru gestul său plin de compasiune de a șterge fața însângărată a lui Iisus Hristos în timpul drumului Său spre Golgota. Legenda spune că, drept răsplată pentru mila arătată, pe ștergarul ei s-a imprimat chipul lui Hristos, această imagine fiind considerată una dintre primele reprezentări sacre ale Mântuitorului, cunoscută sub numele de Sfânta Mahramă. În tradiția creștină, Sfânta Veronica este uneori asociată cu femeia vindecată de scurgerea de sânge, relatată în Evangheliile. Aceasta, după doisprezece ani de suferință, s-a atins cu credință de poala hainei lui Iisus și a primit vindecare. Acest act simbolizează puterea credinței și legătura personală dintre Dumnezeu și oameni. Astăzi, locul tradițional al întâlnirii dintre Veronica și Iisus este marcat pe Drumul Crucii din Ierusalim, unde o biserică amintește de curajul și iubirea ei față de Mântuitor. Gestul său rămâne un exemplu puternic de empatie și dăruire, fiind venerată ca o figură simbolică a compasiunii în fața suferinței. (<https://doxologia.ro/sfanta-veronica-sters-o-fata-insangerata-gasit-invierea>)

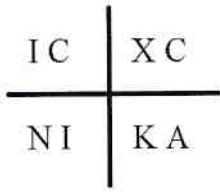
Dumnezeu, numai să vrem”¹⁵. Alături de aceste cuvinte sunt redată și cele ale Mântuitorului, citând Matei 11, 28-30; Ioan 13, 15; Filip 2, 5; 1 Petru 2, 21; 1 Ioan 2, 6; Zah. 9, 3; Filip 2, 7- 8; Irem. 6, 16; 1 Ioan 5, 3: „Luați jugul Meu asupra voastră; și vă învățați de la Mine.(...)”

Al optulea popas îl face Iisus pentru a vorbi cu femeile care l-au însoțit în drumurile Sale. Scena este redată în Evanghelia după Luca, capitolul 23, Iisus le-a zis:

- „(...) Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri!
- Căci iată, vin zile în care vor zice: Fericite sunt cele sterpe și pântecele care n-au născut și sânii care n-au alăptat!
- Atunci vor începe să spună munților: Cădeți peste noi; și dealurilor: Acoperiți-ne!
- Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi?”¹⁶ (Luca 23, 27-31)

Mesajul mesianic este extins și adus în prezentul nostru, dovadă că sunt numiți „fericiți”, cei care aleargă cu „credința vie, nădejde tare și dragoste înflăcărată”¹⁷ către domnul Iisus Hristos.

Al nouălea popas este făcut atunci când Mântuitorul cade a treia oară sub povara Crucii Sale. Nicodim Mândiță aduce explicații făcând referire la Semnul Crucii însoțit de litere, acestea fiind plasate pe coordonatele punctelor intercardinale, cu precizări la simbolurile implicate.

¹⁵ Protos. Nicodim Mândiță, *Drumul Crucii*, pag. 56
¹⁶ Biblia, *Evanghelia după Luca* capitolul 23, pag 1200
¹⁷ Protos. Nicodim Mândiță, *Drumul Crucii*, pag. 60

- „*Iisus Hristos Biruitorul*”: Facerea 49, 8-12 / Daniel 7, 9-14 / Apocalipsa 3, 21; 1; 4; 5; 7; 21; 22 /
- „*Biruința lui Dumnezeu*”: 2 Mac. 13, 15-17; comp.Mt.28,18; 11; 27/ Daniel 7,13-14; Ioan 20, 21-23.
- „*Prin acest semn vei învinge*”: Psalmi 59, 1-3/ 1. Corinteni 1.18-31/ 2. Galateni 6, 14; Matei 24, 30/ Sinaxarul/ Cazaniile/ Predicile din 21 mai.

Aș menționa aici, cititorule al scrisorii mele, și Acatistul Sfintei Cruci¹⁸, care debutează cu „Învățătură despre cinstirea Sfintei Cruci”, un Cuvânt înainte, în care se spune, printre altele, că: sfânta și cinstita Cruce este lemnul Crucii pe care Iisus a fost răstignit, că cinstirea Sfintei Cruci începe de pe timpul Apostolilor, că sfânta Cruce este puterea lui Dumnezeu (1 Corinteni 1,18) și că împăratul Constantin cel Mare vede pe cer semnul Crucii alcătuit din stele și mesajul „Prin acest semn vei învinge”.

Al zecelea popas vorbește despre umilirea Mântuitorului. Acesta este bătut, dezbrăcat și I se dă oțet în loc de apă. Sunt adaugate informații despre Golgota care înseamnă „Căpățână” fiindcă: „avea forma unui cap pleșuv”¹⁹, „de acolo se rostogoleau în vale căpățânile celor osândiți la moarte”²⁰, „tradiția spune că acolo era îngropat capul lui Adam”²¹.

Recunoaștem, în ultima precizare, legătura cu textul apocrif al „Cărții lui Adam și a Evei” în care vom vedea cum primul om spune fiului să fie îngropat, după potop, în locul pe care-l considera centrul pământului, știind și că acolo avea să fie răstignit Dumnezeuul lui care va lua chipul Omului prin vrerea Tatălui Său.

---

¹⁸ *Acatistul Sfintei Cruci*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă.

¹⁹ Protos. Nicodim Măndiță, *Drumul Crucii*, pag. 67

²⁰ *Ibidem*

²¹ *Ibidem*

Nicodim Mândiță, relatează „momentul” Adam menționând ca dovezi: Scriptura, Sf. Tradiție, Sf. Irineu. Folosește informații și mărturiile ale lui Egesipp²² care susține că Adam a fost îngropat în câmpul Damascului și acolo „a răsărit și a crescut uriașul și milenarul stejar al Mamvriei”^{23,24}.

---

²² Egesip, cunoscut și sub numele de Hegesippus, a fost un istoric creștin din secolul al II-lea, renumit pentru contribuțiile sale la documentarea istoriei Bisericii timpurii. Numele său, Egesip, a fost uneori confundat cu cel al istoricului evreu Flavius Josephus din secolul I, din cauza asemănărilor fonetice dintre cele două și a faptului că ambii autori au produs texte istorice valoroase. Această confuzie se regăsește adesea în surse care nu disting clar între contextul religios al lucrărilor lor și pot deriva din traduceri sau transcrieri eronate.

Opera principală a lui Hegesippus, intitulată *Memorii (Hypomnemata)*, scrisă în cinci volume, a avut ca subiect principal succesiunea apostolică, martiriul și apărarea credinței împotriva ereziilor vremii. Spre deosebire de lucrările lui Josephus, care s-au păstrat aproape în întregime, textele lui Hegesippus s-au pierdut, fragmente din ele fiind însă citate de Eusebiu din Cezareea în *Istoria bisericească*. Aceste fragmente rămân o sursă de neprețuit pentru înțelegerea tranziției de la creștinismul primar la structura organizată a Bisericii.

Hegesippus este recunoscut pentru contribuția sa la întărirea identității doctrinare și ecleziale a Bisericii în secolul al II-lea, într-o perioadă marcată de provocări interne și externe. Eforturile sale de a apăra tradițiile apostolice împotriva ereziilor au jucat un rol crucial în consolidarea creștinismului timpuriu.

(Eusebiu din Cezareea, *Istoria bisericească*, Cartea a IV-a, capitolele 22-23)

²³ Stejarul din Mamvri, menționat în *Facerea* (18, 1-8), este un loc cu o profundă semnificație religioasă, identificat în apropierea cetății Hebron. Aici, conform tradiției biblice, Avraam a fost vizitat de trei Oameni, o întâlnire interpretată în tradiția creștină ca o teofanie a Sfintei Treimi. Acest loc simbolizează ospitalitatea patriarhului Avraam și relația sa de credință și ascultare față de Dumnezeu. De-a lungul istoriei, Stejarul din Mamvri a fost venerat de creștini, evrei și musulmani. În secolul al IV-lea, împărăteasa Elena a ridicat o biserică pe acest loc, consolidând statutul său sacru. Astăzi, în apropierea locului se află o mănăstire ortodoxă rusească, care atrage numeroși pelerini. Stejarul rămâne un simbol al legământului divin, al ospitalității și al întâlnirii dintre cer și pământ.